

PAPER DETAILS

TITLE: Öğretmen Adaylarının Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kitaplarını Değerlendirme Ölçütleri

AUTHORS: Gülden TÖM

PAGES: 77-88

ORIGINAL PDF URL: <https://www.anadiliegitimi.com/tr/download/article-file/14897>

Öğretmen Adaylarının Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kitaplarını Değerlendirme Ölçütleri

Gülden TÜM*

Özet

Ders araç ve gereçlerinin öğretim programları ve öğrenci ihtiyaçlarıyla yakından ilgili olması ve dil yapıları açısından da öğrenci düzeylerini göz önüne alacak ölçütlere sahip olması büyük bir önem arz etmektedir (Cunningsworth, 1995). Bu güne kadar yabancı dil Türkçe (YDT) ders araç ve gereçleriyle ilgili dil-kültür etkileşimi, dil öğretimi, ders araç ve gereçlerinin ölçme ve değerlendirilmesi, dilin tarihçesi gibi çalışmalar yapılmış olmasına rağmen öğretmen adaylarının YDT kitaplarının kullanımına yönelik yaklaşımları konusunda çalışmalar yapılmamıştır. Günümüzde YDT öğretmen adaylarının ders kitaplarının gelecekteki kullanıcıları olması ve izlenimci görüşleri bu alana önemli katkılar sunacaktır. Ancak, öğretmenlerin çoğunluğu ders kitapları seçme ve değerlendirme konusunda yeterli eğitimi almamışlardır (Grainger, 2001; Akt. Valerio, 2003). Bu yüzden, bu kitapları kullanacak öğretmen adaylarının *bireysel yeterlilik, konu yeterliliği ve öğretme yeterliliği* ve diğer kitapların yeterliliği, öğrenilebilirlik, kullanım kolaylığı, kültürel içerik, iletişimsel etkileşimin uygunluğu ve dil kullanımı ile öğretim yöntemlerini objektif olarak değerlendirme ölçütlerinin farkında olup olmadıklarını ortaya koymak; bu kitapların nasıl değerlendirildiğini görmek (Hus, 2013); öğretmen yetiştirme programlarına dikkat çekmek adına bu tür çalışmalara gereksinim vardır.

Bu çalışmada, Türkiye’de Eğitim Fakültesi İngilizce Bölümünde *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Yabancı Dil Öğretiminde Materyal İnceleme ve Geliştirme* ile *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi I ve II* derslerini alan öğrencilerin YDT ders kitaplarını incelerken hangi ölçütlerden yararlandığı, kitaba bakış açıları ve değerlendirmelerinde hangi ölçütleri kullandıkları sunulacaktır.

Anahtar kelimeler: Yabancı dil Türkçe kitapları, materyal değerlendirme ölçütleri, öğretmen adayları.

Evaluation Criteria of Prospective Teachers for Coursebook Teaching Turkish as a Foreign Language

Abstract

It is very important for course books to include criteria considering learners level in terms of language structure and curriculum (Cunningsworth, 1995). Up to date, there have been several studies about course books teaching Turkish as a foreign language but not about attitudes of prospective teachers in this field. Nowadays, instructors utilizing course books and their contribution are very important. However, instructors, unfortunately, have not taken deep instruction about evaluating and adapting materials (Grainger, 2001). Therefore, it is necessary to carry out research on drawing awareness of instructors towards *individual competence, theme competence, teaching competence* and efficiency of books, learnability, usability, cultural content, convenience of cultural communication and finally language usage (Hus, 2013); and to teacher training curriculum. In this study, the views and evaluation criteria of prospective teachers taking lectures of *Instructional Technology and Material Design and Material Evaluation, Development in Foreign language, Teaching Turkish as a Foreign Language I and II* are presented.

Key words: Course boks teaching Turkish as a foreign language, material evaluation criteria, prospective teachers.

* Yrd. Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İngiliz Dili ve Eğitimi ABD. Adana. E-posta: gulentum@gmail.com

Giriş

Türkiye’de son yıllarda eğitim fakültelerindeki öğretmen yetiştirme programlarında benimsenen temel temalardan birisi de teorik bilgilerle okul uygulamalarını bilgi çağına uygun toplumlar yetiştirmek üzere zenginleştirmektir. Okul uygulamalarını geliştirmekteki en önemli etkenlerden birisi de öğretmenlerin öğrencilerinin öğrenim kazanımlarını aktif hale getirmeleri için öğretim araç ve gereçlerinden yararlanmalarıdır (Yelken, 2009: 85). Eğitimin niteliğini artırmada önemli bir öge olan öğretim araç ve gereçleri, bazı araştırmacılarca öğretmenler için müfredat, müfredatın içeriği ve metotlarıyla ilgili yazılı kaynaklar (Oliveria, 1999; Akt. Ulusoy, 2006), öğretme-öğrenme sürecinde öğrenmeyi kolaylaştırıp daha kalıcı ve verimli bir öğretim yapmayı sağlayan yazılı kaynaklar (Gündüz ve Odabaşı, 2004), birbirleriyle tutarlı içeriğin sunulmasına imkan veren kaynaklar (Yalın, 2010) ya da öğrenme-öğretme sürecini daha ilgi çekici hale getiren kaynaklar (Duman, 2013: 4) olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, bir ulusun veya toplumun geleceğini şekillendiren öğretmen adaylarının öğretim materyallerini doğru ve sağlıklı değerlendirme beceri ve niteliklerini kazanmaları büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin taşıması gereken nitelikleri McNair ve Galanouli (2002) *bireysel yeterlilik, konu yeterliliği ve öğretme yeterliliği* olarak gruplandırmaktadır (Akt. Gündüz ve Odabaşı, 2004: 45). Hiç şüphesiz öğretmen yetiştirme programlarında bu niteliklere sahip bireylerin eğitime kazandırılmasıyla toplumun daha ileri düzeye ulaşması önemli ölçüde sağlanacaktır. Eğitimin her alanında olduğu gibi yabancı dil Türkçe (YDT) öğretim materyalleri kullanımı açısından ele alındığında bu üç yeterlilik, önemli bir kaynak olması ve müfredat içinde rol olması bakımından önem kazanacaktır (Özdemir, 2013:2049). Bazı araştırmacılara göre bu kaynak kitaplar öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap veremediği şeklinde yorumlanırken bazılarına göre ise dil öğretiminde hem öğretmen hem de öğrenci kazanımları açısından olumlu ve gerçek araçlar olarak rol üstlenmektedirler (Henriques, 2009; Özdemir, 2013). Benzer görüşler yabancı dil kitaplarının birçoğu için dilbilimciler ve araştırmacılar tarafından yapılan araştırmalarda da dile getirilmektedir. Örneğin, Soozandehfar ve Sahragard, (2011) yaptığı araştırmada aşağıdaki noktalara ve çalışmalara değinmiştir:

- ders kitaplarının seviye düzeyine göre zorluk göstermesi (Soozandehfar ve Sahragard, 2011),
- müfredatın içeriğine yönelik objektif ölçeklere ihtiyaç duyulması (Khalid, 2010)
- kaynakların farklı temalara dayalı kelime öğretimi üzerine odaklanması (Hamiloğlu ve Karlıova, 2009),
- kaynakların pragmatik bilgiyi sunmada yetersiz kalması (Vellenga, 2004),
- kaynakların sınava yönelik olmasında daha çok görev üstlenmesi (Morgan, 2003).

Yukarıdaki tüm bu değerlendirmelere rağmen Türkiye’de YDT kitapları yeterli ölçüde bulunmamaktadır (Ülker, 2007) ve özellikle bu alanda bu tür araştırmalardan bahsetmek oldukça

zordur. Zira, Duman (2013) ders materyallerinin hazırlanmasının ayrı bir uzmanlık alanı istediğini vurgulamaktadır. zdemir (2013) ise Türkiye’de yabancı dil Türkçe ğretiminde kullanılan ders kitaplarının sınıftaki rolü konusunda Türkiye’de yeterli çalışma yapılmadığını dile getirmekte, sınıfta kullanılan kitapların öğretmenin deneyimine göre kullanılır ya da kullanılmaz olduğunu belirtmekte ve deneyimli öğretmenlerin bilgiyi nereden ve nasıl bulup kullanacaklarını bildikleri gibi bizzat materyalleri de oluşturabildiklerini ifade etmektedir (s. 2051). Karşıt görüş benimseyen öğretmenler de ders kitaplarını müfredat açısından ideal kaynak olarak kabul eder ve kullanırlar. Ancak zdemir (2013) kitap kullanımında ğretmen deneyiminin önemli olmasına rağmen kullanılan materyalin kaliteli ve zgn olmasının da müfredat dışında öğrencinin karşılaşacağı problemlerin üstesinden gelmesine yardımcı olacağını ve zengin kültürümüzün aktarılmasının kolaylaşacağını vurgulamaktadır. Bu konudaki en etkili görüşü ise deneyimsiz öğretmenlerin yabancılara Türkçe ğretimi ders müfredatının içeriğini tanımaları olarak belirtmektedir. Yüksek ğretim Kurulu (YÖK) tarafından hazırlanan ve Eğitim Fakültelerinin İngilizce Bölümünde 3 saatlik zorunlu ders olarak konulan Yabancı Dil ğretiminde Materyal İnceleme ve Geliştirme dersinin (VII Yarıyıl, 3 0 3) içeriği incelendiğinde:

İD ders gereçleri tasarımı teori ve ilkeleri (rn.: gereç seçimi, uyarlanması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi) ve ders kitabı kullanımına taraf ve karşıt olan temel görüşler; yöntem, ideoloji ve ders kitabı yazarının arasındaki ilişki; ders gereçlerinin seçimi ile ilgili format: Öğrencinin dil yeterliliği, öğrenilebilirlik, kullanım kolaylığı, kültürel içerik, iletişimsel etkileşimin uygunluğu ve dil kullanımı, öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenle etkileşimde bulunmasına yardımcı olan btnce bazlı otantik, gerçek dünya bağlamında konuşlanmış gereçler; dil ğretimi için gereç uyarlaması ve geliştirilmesi, belirli öğrenme ihtiyaçlarına ve ğretim ortamlarına göre ders kitabı gereçlerinin uyarlanması, ğretmen adaylarının kendi öğretme gereçlerini ve yardımcı gereçleri uygun yönteme, ğrenci seviyesine, ihtiyaçlarına ve mevcut okul ortamına göre tasarlamaları; gereç değerlendirmesi, ders kitabının İD sınıf ortamında kullanımı ile ilgili dil gereçleri ve ders kitabı değerlendirme kriterleri ve gereç tasarımı üzerine güncel İDE yöntemleri.¹

YK programındaki Yabancı Dil ğretiminde Materyal İnceleme ve Geliştirme dersinin içeriğinde de belirtildiği gibi ders araç ve gereçleri, öğretmenlerin belirlenen ölçütlere göre kullandıkları ve değerlendirdikleri araçlardır. Bir ülkenin gelişebilmesi için nitelikli yetişmiş insan gücüne gereksinim vardır ve bunu sağlayanın yolu da teorik olarak alınmış olan derslerin plan ve yorumunu yapabilen bireylerin yetiştirilmesidir. Özellikle bu dersi almış olan ğretmen adaylarından materyalleri değerlendirirken anlamlılık, basitten zora, çok örneklilik, grelik, seçicilik, birleştiricilik, algıda değişmezlik, derinlik, hedef-davranış ve öğrenciye uygunluk gibi bazı ilkeleri (Demirel, Altun vd., 2011; Yaylacı ve Yaylacı, 2013: akt. Duman, (2013) göz önüne almaları ve Cunninghamworth (1995) leğinde

¹ http://www.yok.gov.tr/documents/10279/49665/ingilizce_ogretmenligi.pdf/20a01aab-7720-43e0-8215-749d3f5f8838
E.T. 15 Haziran, 2013

de vurgulandığı gibi dil yeterliliği, öğrenilebilirlik, kullanım kolaylığı, kültürel içerik, iletişimsel etkileşimin uygunluğu ve dil kullanımı ile öğretim yöntemlerini objektif olarak değerlendirmeleri beklenmektedir.

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de bir Eğitim Fakültesinde İngilizce Bölümünde *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı; Yabancı Dil Öğretiminde Materyal İnceleme ve Geliştirme; Özel Öğretim Yöntemleri; Ölçme ve Değerlendirme* ile *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi I ve II* derslerini alan son sınıf öğrencilerinin YDT ders kitaplarını incelerken hangi değerlendirme ölçütlerinden yararlandıklarını bulmak ve öğretmen yetiştirme programlarının bu alandaki yeterliliğini yeniden gözden geçirmektir.

Yöntem

Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini, Türkiye’de bir eğitim fakültesinin İngilizce öğretmenliği bölümünde *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi I ve II* derslerini alan son sınıf öğrencileri (N.158) oluşturmaktadır.

Veri Toplama araçları

Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit 1 kitabının (A1-A2) *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi II* dersinin izlencesinde var olan ders araç ve gereçlerinin değerlendirilmesi kısmının sınıf ortamında sunumlarla değerlendirilmesiyle elde edilen veriler nitel ve nicel olarak analiz edilmiştir.

Sunumlar

Sunumlar İngilizce öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin oluşturduğu 6 gruptan rastgele oluşturulan iki grup (A Grubu ve B Grubu) ve yöntemle gerçekleştirilmiştir: A Grubu (4 sınıf N. 86) Yeni Hitit 1 ders kitabından rastgele seçilen bir sayfanın sınıf ortamında değerlendirilmesi gerçekleştirirken, B Grubu (3 sınıf N. 72) kitaptan bir ünitenin sınıf ortamında değerlendirilmesini gerçekleştirmiştir. Sunumu gerçekleştiren A Grubu öğrencileri (N. 86) TYD dersinde sınıftaki diğer öğrencilerin ve araştırmacının huzurunda rastgele seçmiş ve üzerinde çalışmış oldukları Yeni Hitit 1 kitabından bir sayfayı (projektör ile ekrana/duvara yansıtarak) kendi değerlendirme ölçütlerine göre sunmuşlardır. B Grubu öğrencileri (N. 72) ise rastgele seçmiş ve üzerinde çalışmış oldukları Yeni Hitit 1 kitabından bir üniteyi (projektör ile ekrana/duvara yansıtarak) kendi değerlendirme ölçütlerine göre sunmuşlardır. Ders sunumu iki hafta boyunca devam etmiştir (her hafta 2 ders saati ve yaklaşık 13 öğrenci ile). Öğrenciler bir dönem önce *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi I* ile *Yabancı Dil Öğretiminde Materyal İnceleme ve Geliştirme* dersi aldıkları ve Cunningsworth ölçütlerini 14 haftalık ders izlencesinde yabancı dil İngilizce kitapları üzerine değerlendirme ve uygulama yaptıkları için sunu

başında, esnasında ya da sunu sonunda ğretmen tarafından sözel geri bildirim yapılmamış ve diğerk öğrencilerin de sunulan sayfa üzerine görüş bildirmemeleri istenmiştir. Amaç, ğrencilerin daha önceden hazırladıkları değerlendirme ile ilgili diğerk öğrencilerin görüş ve önerilerinden etkilenmemelerini sağlamak ve doğrudan kendi öz görüşlerine ulaşmaktır.

Verilerin Analizi

Öğrenciler *Türkçenin Yabancı Dil Olarak ğretimi II* dersinde Yeni Hitit 1 ders kitabıyla ilgili sunularını gerçekteştirirken Cunningsworth (1995:3) lçeğinden yararlanılmıştır. Bu lçek, (1.Tasarı ve organizasyon, 2.Dilbilgisi, 3. Beceriler, 4.Metot ve 5.Tema) kontrol listesi ile kayıt tablosu haline dönüştürülmüştür (Bkz. Ek 1). Kayıt tablosunda öğrencilerin değerlendirme yaparken ifade ettikleri tm söylemler yazılı ve sesli olarak kaydedilmiş, biçim ve içerik olarak gruplandırılarak kontrol listesi halinde dikkate alınmıştır:

- *Biçim*: Temanın sunuluruşu, temanın uzunluğu, görseller, alıştırmalar, dil yapılarının sunumu, dört becerinin ünite içindeki dağılımı, mevcut olan metotlar.
- *İçerik*: Temanın etkinliklerle orantılı sunumu ve ilginçliği (anlamlılık, algıda değişmezlik ve derinlik), görsellerin temaya uygunluğu (ğrenciye uygunluk ve görelilik), kullanılan dilin özelliği ve seviyeye uygunluğu, alıştırmaların çeşitliliği (çok örneklilik) ve ğrenci seviyesine uygunluğu (basitten zora sıralanması), dört becerinin dersin amacına ve izlencesine uygunluğu (hedef-davranış), dört becerinin birbiriyle ilintisi (anlamlılık ve tutarlılık), kullanılan metotların çeşitliliği (uygunluk, birleştiricilik, görelilik ve tamamlama), bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulması (hedef-davranış) (Duman, 2013).

2 hafta süren A Grubu ve B Grubu ğrenci sunularının (N.168) bitmesini müteakiben *Türkçenin Yabancı Dil Olarak ğretimi II* dersinde daha önce incelenen ve sunulan tüm bu sayfalar yeniden gözden geçirilerek gerek ğretmen gerekse diğerk öğrenciler tarafından geribildirimde bulunulmuştur. Böylece, kayıt tablosu ve kontrol listesinden öğrencilerin kendi öz değerlendirmeleri hatırlatılarak karşılıklı görüş alışverişi yapılmış ve öğrencilerle fikir birliğine varılarak Cunningsworth lçeği hatırlatılarak değerlendirilen her sayfa ve etkinlik konusunda tarafsız bir yargıya varmaları sağlanmıştır. Diğerk bir anlatımla, analizlerde öğrencilerin ilk dönütleri betimleyici ve nicel olarak sınıfta diğerk öğrencilerle birlikte yeniden çözümlenmiştir. Ancak bu çalışmada öğrencilerin ilk sundukları kendi öz görüşlerinden elde edilen bulgular aşağıdaki tablo ve analizlerle sunulmuştur.

Bulgular

Dil öğretim yöntemleri, kitap değerlendirme ve inceleme alanlarında değişik dersler alan bu çalışmanın katılımcıları, son sınıfta olmaları dolayısıyla okullardaki staj programlarına devam ederek bulundukları okullarda öğretmenleri gözlemleyebilmekte ve almış oldukları teorik dersleri uygulama şansı bulmaktadır. Aşağıdaki tabloda da gösterildiği gibi bazı öğrenciler (normal öğretim ve ikili öğretim) dershanelerde kısmi zamanlı olarak çalışmakta ya da özel ders vermektedir.

Tablo 1. Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği son sınıf öğrenci profili

Öğretmen adayları	Dersler	Dersin dönemi (Yarıyıl)
Özel Öğretim Yöntemleri I (Mikro Ders Anlatımı)	Alınan	IV.
Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	Alınan	IV.
Dil Becerilerinin Öğretimi I	Alınan	IV.
Dil Öğretim Yöntemleri	Alınan	V.
Sınıf Yönetimi	Alınan	V.
Özel Öğretim Yöntemleri II (Makro Ders Anlatımı)	Alınan	V.
Ölçme ve Değerlendirme	Alınan	VI.
Dil Becerilerinin Öğretimi II	Alınan	VI.
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi I	Alınan	VII.
Yabancı Dil Öğretiminde Materyal İnceleme ve Geliştirme	Alınan	VII.
Okul Deneyimi	Alınan	VII.
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi II	Alınmakta olan ders	VIII.
Öğretmenlik Uygulaması	Alınmakta olan ders	VIII.
Öğretmenlik Uygulaması Değerlendirmesi	Alınmakta olan ders	VIII.
Yabancı Dil Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme	Alınmakta olan ders	VIII.
Ek / Kısmi Zamanlı Çalışma (Dershane / Özel Ders)	Kısmen	

Tablo 1 öğrencilerin ders araç ve gereçlerine karşı gerek teorik gerekse uygulama olarak belirli bir birikimleri olduğunu göstermektedir. Başka bir anlatımla, Eğitim Fakültelerinin nitelikli öğretmen eğitimi programlarındaki derslerin öğretmen adaylarının, McNair ve Galanouli (2002: akt Gündüz ve Odabaşı, 2004:45) tarafından sınıflandırılan *Bireysel Yeterlilik*, *Konu Yeterliliği* ve *Öğretmen Yeterliliği* konusunda nitelikli olarak mezun olabileceklerini ortaya koymaktadır. Aşağıdaki tablo ise A Grubu öğrencilerin (N. 86) Yeni Hitit 1 kitabından rastgele seçmiş ve sunmuş oldukları sayfaların hangi ölçütlerle değerlendirdiklerini göstermektedir.

Tablo 2. A Grubunun biçimsel değerlendirme ölçütleri

Değerlendirme Ölçütleri	Kontrol Listesi (Ölçütler)	(N.86)	(%)
Biçim	Yönerge (var/yok)	33	38,37
	Yönerge (eksik/yetersiz/kısa)	29	33,72
	Görsel	73	84,88
Dilbilgisi	Dilbilgisi (biçim/sunuş)	18	20,93
	Seviye	21	24,41
	Alıştırma (biçimleri / sayıları)	30	34,88
Beceriler	Dinleme (biçim)	23	26,74
	Okuma (biçim)	20	23,25
	Konuşma (biçim)	09	10,46
	Yazma (biçim)	15	17,44

Tablo 2 incelendiğinde, ğretmen adaylarının Yeni Hitit 1 kitabını biçimsel olarak değerlendirdikleri bölümlerde birçok ders almalarına ve uygulama yapmalarına rağmen değerlendirme konusunda sınırlı kaldıkları görülmektedir. Bir başka deyişle, kitap ile ilgili pek çok açıdan değerlendirme yapabilecek olmalarına rağmen, en çok yorum yaptıkları ölçütün kitapta yer alan tablo, grafik, fotoğraf ve çizimler gibi görseller olduğu ortaya çıkmıştır (%84.88). Aşağıda ğrenciler tarafından kitaptan rastgele alınarak sınıfta sunulan görsellerle ilgili olarak katılımcıların “Resimler oldukça etkili (Resim 1). Görseller pekiştirici bir etkinlik (Resim 2). Tablolarda farklı renkler kullanılmış (Resim 2). Tablolar karmaşık (Resim 2). Tablodaki sütunlar ve ekler eşleşmiyor (Resim 2). Bazı görseller çok karışık ve yabancı kültürden örnekler verilmiş (Resim 3). Bazı sayfalarda resim ya da fotoğraf yok. Sayfadaki resimler çok büyük, metinler ise küçük harflerle verilmiş (Resim 4). ” şeklinde ifadeler kullandıkları görülmektedir.

Resim 1

17. Tabloya bakalım, yanıtlayalım

KAT	Birler	Onlar	Yüzler	Binler
6. KAT	Birler 18, 19, 20, 21, 22, 23			
5. KAT	ğrenci Sayıları	Birler 12, 14, 15, 16, 17		
4. KAT	ğrenci Sayıları	Birler 9, 10, 11, 12		
3. KAT	ğrenci Sayıları	Birler 5, 6, 7, 8		
2. KAT	ğrenci Sayıları	Birler 1, 2, 3, 4		
1. KAT	ğrenci Sayıları	Birler 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9		

Sıra	De	lmler
1	bir	birlikte (bir)
2	iki	iki (iki)
3	ok	ok (ok)
4	bir	birlikte (bir)
5	iki	iki (iki)
6	ok	ok (ok)
7	bir	birlikte (bir)
8	iki	iki (iki)
9	ok	ok (ok)

1. Klpne kaı kaı? 4. Klpne kaı kaı?

2. Öğrenci kaı kaı kaı? 5. Klpne kaı kaı?

3. 4 numara kaı kaı kaı? 6. 19 numara kaı kaı kaı?

Küçük	Tm	lmler
bir	ğrenci	birlikte (bir)
iki	ğrenci	iki (iki)
ok	ğrenci	ok (ok)
bir	ğrenci	birlikte (bir)
iki	ğrenci	iki (iki)
ok	ğrenci	ok (ok)

Resim 2

Resim 3

Resim 4

Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Türkçe Kitaplarını Değerlendirme Ölçütleri

Görsellerden sonraki değerlendirmenin Yönerge ile ilgili olduğu görülmektedir (%38.37). Kayıt tablosu incelendiğinde ise nitel olarak öğrenciler yönergelerin kısa olmasını (Yerleştirelim,Eşleyelim/İşaretleyelim,eşleyelim/İşaretleyelim,anlatalım) ve sayfadaki tüm etkinliklerde benzer yönergelerin kullanılmasını olumsuz eleştirmiştir (Resim 3-5). Örneğin, Resim 4 ile ilgili *“14. İşaretleyelim, eşleyelim’ yönergesi yerine ‘14. Okuyalım, anlayalım’ gibi ifadeler kullanıldığında daha açıklayıcı olur çünkü ‘Eşleyelim’ yönergesi için hobilerle ilgili eşlenecek kutucuk yok.”* şeklinde çarpıcı bir ifade kullanmışlardır. Yönergenin eksik olması ise bazı etkinlikleri için yönergelerin yanlış yerde verilmiş ya da verilmemiş olmasıdır (%33.72) (Resim 4, 5, 6-ışaretlenmiş halkalar). Ayrıca, bazı yönergelerde örnek cümle verilirken bazı cümlelerde örnek cümlelerin olmaması öğrenciler tarafından kitaptaki biçimsel düzensizlik olarak değerlendirilmektedir (Resim 6). Bazı yönergeler ise Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için karmaşık olabilmektedir (Resim 8).

Resim 5

[illegible]

Resim 6

8 Yerleştirelim

bugün • hafta sonu • hazıranda • yazın • öğleden sonra
 mezun olduktan sonra • haftaya • akşam • bir süre sonra
 sınavdan sonra • yemekten sonra • toplantıdan sonra
 birazdan • sabaharda • bir iki saat sonra
 bir iki güne kadar • ay sonunda • gelecek hafta

Günlük Plan	Haftalık Plan	Yıllık Plan
<i>bugün</i>	<i>hafta sonu</i>	<i>hazıranda</i>

1. <i>Hazıranda</i>	tatliie gideceğiz.
2.	öğretmen olacağım.
3.	yapraklar sararacak.
4.	soda içeceğim.
5.	rapor yazacağım.
6. Acelem var.	çıkacağım.
7.	evde dinleneceğim.
8. Beni	tekrar ara. Şu anda mesgulüm.

9 Tamamlayalım

1. Türkçe öğrendikten sonra
2. Okul bitikten sonra
3. Yarınn öğleden sonra
4. Bu akşam
5. İnsanlar 50 yıl sonra
6. Bence gelecek yüzyılda
7. 30 yıl sonra
8. Bir daha asla
9. Önümüzdeki hafta sonu

3 Tamamlayalım, bulalım
Fotoğrafçıda

Ayşe : Güneydin.
Fotoğrafçı : Güneydin Ayşe Hanım, buyurun.
Ayşe : Fotoğraf için vesikalik fotoğraf çekilmek istiyorum.
Fotoğrafçı : Tabii. Kaç adet olsun?
Ayşe : 12 adet.
Fotoğrafçı : Resminizin altına ne renk fon yapalım?
Ayşe : _____, Mavi olsun.
Fotoğrafçı : Benim _____ yapalım.
Ayşe : Tamam böyle olsun.
Fotoğrafçı : Siz yanıyla girin, _____ yapın, _____ taşıyın, hazırsanız ben buradan geliyorum.
Ayşe : Off! Paz vermek çok zor, fotoğraf çekilmek bana çok zor geliyor.
Fotoğrafçı : Önce kaşınızı düzeltin, _____ bakın, sağa çekiyim, şimdi oturun, _____ diz tutun. Sağa ya da sola çevirmeyin, _____ di. Tuhun. Şimdi bese gülümseyin. Çekiyorum, Gezgim olsun.
Ayşe : Teşekkür ederim, ne zaman olabiliriz?
Fotoğrafçı : Yarın saat sonra hazır.
Ayşe : Tamam, teşekkürler, iyi günler.
Fotoğrafçı : İyi günler.

DURUM (belirtme)

Aile (+Ek)	Ek	Örnekler
çocuk	-li/-li	Bu <u>çocuklu</u> ayıdır.
okul	-lu/-lü	Çocuk <u>okulu</u> mü?
araba	-lu/-lü	Çocuk <u>araba</u> sevmiyor.
Araba	-lu/-lü	Ardem <u>araba</u> bulupda <u>plaka</u> .
Araba	-lu/-lü	Artemis <u>çok</u> <u>çok</u> .
Araba	-lu/-lü	Şapanel <u>plaka</u> <u>Artemis</u> .
Araba	-lu/-lü	Orkun <u>Artemis</u> <u>Artemis</u> .
Araba	-lu/-lü	Artemis <u>Artemis</u> <u>Artemis</u> .
Araba	-lu/-lü	Tuğra <u>Artemis</u> <u>Artemis</u> .
Araba	-lu/-lü	Ben <u>Artemis</u> <u>Artemis</u> .
Araba	-lu/-lü	Artemis <u>Artemis</u> <u>Artemis</u> .
Araba	-lu/-lü	Artemis <u>Artemis</u> <u>Artemis</u> .

4 Yanlış çizelim

1. Su tutak/tutak/bana udatır mı?
2. Dün yeni bir bluz/bluz aldım.
3. Abla'm makarna salatası/makarna salatam çok iyi yapar.
4. Dünya film/filmi seyretti mi? Sonunda ne oldu?
5. Hangi dil/diller biliyorsunuz?
6. Her öğün yemekten önce birkaç sayfa kitap/kitab okuyorum.
7. Sen/Seni çok sevdim. Neredeydin?
8. Mac/Map evde iz iz.
9. Kappa saat 23.30'da çöplük/çöplük kapıyor.
10. Dün okum kursunda Artemis Artemis Artemis.
11. Kazağın/kazığın Artemis Artemis Artemis.
12. Halka sonu Artemis Artemis Artemis.
13. Şimdi seni Artemis Artemis Artemis.
14. Babam Artemis Artemis Artemis.

Resim 7

32 ile ile yerleştirilim

kalem • gözlük • cep telefonu • tarak • arkadaş • çatal

1. Bu mektubu senin _____ kalem _____ yazdım.
2. Uçakla _____ konuşmak yasak.
3. Soğakları bu _____ mı tanyorsun?
4. Dış boyutlu filmleri özel bir _____ izliyoruz.
5. Bu yemeği _____ yememek gerek.

Resim 8

Dilbilgisi ile ilgili açıklamalarda öğrencilerin genellikle sayfa düzeninde var olan yapıları göz ardı ettikleri ya da ayımsayamadıkları gözlemlenmiştir (%20.93). Öğrenciler değerlendirmelerinde Yeni Hitit 1 kitabının seviyesinden (A1-A2) çok az bahsetmişlerdir (%24.41). Dilbilgisi yapılarının sınıflandırılması ele alındığında alıştırma konusundaki değerlendirme oranı dilbilgisi gruplandırmasında en yüksek olarak görünmektedir (%34.88). Kayıt tablosu, öğrencilerin dilbilgisi

Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Türkçe Kitaplarını Değerlendirme Ölçütleri

yapılarıyla ilgili değerlendirme yaparken alıştırmaların biçimsel yönünü (çeşitlilik, çok örneklilik, görelilik, basitten zora vb.) ayımsayamadıklarını sadece nicel olarak incelediklerini göstermektedir.

Beceriler konusuyla ilgili değerlendirme sayfa düzenine göre değişiklik gösterdiği için öğrenciler rastgele seçmiş oldukları sayfadaki becerilerle sınırlı olarak değerlendirme yapmışlardır ancak daha önce *Yabancı Dil Öğretiminde Materyal İnceleme ve Geliştirme* ile *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarım* dersi almalarına rağmen bu alanda öğrenmiş oldukları teorik bilgileri bu çalışmada aktaramadıkları görülmektedir. Örneğin, bir önceki ya da bir sonraki sayfayı inceleme ihtiyacı duymamışlardır. Kayıt tablosu da bu olumsuzluğu paralel olarak desteklemektedir. Bunun nedeni daha önce yabancı dil İngilizce alanında hazırlanmış ders kitaplarıyla ilgili değerlendirmeleri daha çok yapmaları, YDT ders kitaplarının sınırlı sayıda olması, bu tür kitapları değerlendirme konularında İngilizce ders kitaplarındaki yorumlardan etkilenmeleri ve her iki alan arasındaki öğretim yöntemleri farklılık ya da benzerliklerini ayımsayamayarak gözlemleyememeleridir. Aşağıdaki tablo ise öğrencilerin Hitit 1 Kitabının içerik açısından hangi ölçütlerle değerlendirdiklerini göstermektedir.

Tablo 3. A Grubunun içerik değerlendirme ölçütleri

Değerlendirme Ölçütleri	Kontrol Listesi (Ölçütler)	(N. 86)	(%)
İçerik	Yönerge	30	34,88
	Yönerge (eksik/karmaşık/açık değil)	32	37,20
	Yönerge (yok/etkinlikle örtüşmüyor)	06	06,97
	İçerik (konu ve dil öğretimi)	06	06,97
	İstikrar (tema ve dilbilgisi etkinliği)	18	20,93
Dilbilgisi	Dilbilgisi (tablolarının içeriği)	46	53,48
	Alıştırma (temasal çeşitliliği)	05	05,81
	Alıştırma (anlamalı yeterliliği, örnekliliği)	07	08,13
	Alıştırma (konu ve dilbilgisi yapısının sunulduğu)	21	24,41
Beceriler	Becerilerin (tek sayfadaki dağılımı)	01	01,16
	Becerilerin (birbiriyle ilintisi, tutarlılık)	01	01,16
	Dinleme (anamlılık, görelilik)	25	29,06
	Okuma (anamlılık, görelilik)	19	22,09
	Konuşma (anamlılık, görelilik)	08	09,30
	Yazma (anamlılık, görelilik)	11	12,79
Kültür	Kültürel öğeler	33	38,37
	Görsel	38	44,18

Tablo 3, öğretmen adaylarının Yeni Hitit 1 ders kitabının analizi ile ilgili içerik değerlendirmelerini göstermektedir. Bu tabloda en çok dikkat çeken nokta dilbilgisi tabloları konusunda öğretmen adaylarının yaptıkları değerlendirmelerdir (%53,48) ancak nitel olarak kayıt tablosu incelendiğinde öğrencilerin “*Etkinlik güzel. Cümleler kısa ve anlaşılır. Direk gramere girilmiş. Alıştırmalar güzel.*” şeklinde kısa ve basit ifadelerde bulundukları görülmüştür. Hâlbuki içerik ve öğrenci seviyesi göz önüne alınabilir, alıştırmaların zorluk dereceleri, alıştırma çeşitliliği ve örnekliliği (%05,81), alıştırma sayılarının (%08,13) etkinlik sayısına göre oranları dile getirilebilir, alıştırmaların çeşitliliği ve

uzunluğu, aşırtmaların konu ve dilbilgisi yapısı (%24.41) incelenebilirdi. Görsel (% 44.18) aşıdan ele alınan kayıt tablosunda yer alan ifadelerin ise *“Resimler etkinliği ve anlamayı daha kalıcı yapıyor. Görseller pekiştirici bir etkinlik (Resim 9, 16). Tablolarda farklı renkler dilbilgisi yapılarını anlamayı kolaylaştırıyor. Kırmızı yazılmış olan yanlış cümleler tabloyu okuyamayan ve değerlendiremeyen öğrencileri için dilsel sıkıntılara neden olabilir. Bazı görseller çok karışık ve Türk kültürünü yansıtmıyor (Resim 10). Bazı sayfalarda resim ya da fotoğraf yok, olsa daha iyi olurdu.”* olduğu görülmektedir. Kültürel geler (%38.37) konusunda da öğrencilerin görüşleri *“Dünyaca nl yemeklerden bahsetmesi etkileyici çünkü öğrenciler farklı ülkelerden geliyor. Dünya lkelerinin başkentleri verilmiş ama Türkiye’nin başkenti verilmemiş. Aile kültürü ile ilgili soy ağacı batı kültürüne göre sıralanmış halbuki Türk aile soy ağacı daha farklı çizilir.”* şeklinde yer almaktadır. Yönergelerin içeriği ile ilgili yapılan değerlendirmelerde yönergenin olması (%34.88), eksik olması (%37.20) konusunda kayıt tablosunda ğrencilerin *“Yönergeler biraz daha açık olabilirdi. Yönerge verilmiş ama içeriği belli değil. Yeni başlayanlar için yönerge karmaşık.”* şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Yönerge yokluğu (%06.97) ile ilgili kayıt tablosundaki veriler *“Tablolar için yönerge verilmemiş. Bazı etkinliklerin yönergeleri yok veya etkinliğin yönergesi sayfa başında diğer etkinliklerin yönergesiyle birlikte verilmiş. Bazı yönergeler etkinlik ile örtüşmüyor; örneğin, etkinlik eşleştirme ancak yönerge ‘Eşleştirelim’ değil ‘Ekleyelim’ şeklinde verilmiş. Yönerge verilmeden eşanlamalı kelimeler sorulmuş. (Resim 4)”* olarak ifade edilmektedir. İçerik leği ele alındığında, ğretmen adaylarının konu yeterliliği aşıdan iyi değerlendirme yapamadıkları görülmektedir (%06.97). İstikrar (%20.93) konusunda ğretmen adaylarının sadece aşırtmaların birbiriyle ilintili ve istikrarlı olması konusunda bilgi verdikleri görülmektedir. Ancak, kayıt tablosu incelendiğinde metin seçimi, söz varlığı ya da aşırtmaların temaya uygunluğu ve istikrarı konusunda bilgi verilmemiştir. Tabloda görüldüğü gibi öğrencilerin becerilerin dağılımı ve birbiriyle ilintisi konusunda da belirli bir ayırmsamaya varamadıkları ya da teorik ve uygulamalı olarak bir dönem önce yerine getirdikleri ders ile ilgili sorumluluk ve bilgilerini göz ardı ettikleri görülmektedir (%01.16) ve (%01.16). Bununla birlikte, sayfada bulunan beceriler konusunda birbirine yakın değerlendirmeler ortaya çıkmıştır. Dinleme (%29.06), okuma (%22.09), konuşma (%09.30) ve yazma (%12.79) alanlarında ğrenci değerlendirmelerinin *“Konuşma etkinliği aşamalı olsa daha iyi olurdu. Dinleme etkinliği var ancak onunla ilgili bilgi yok, ğrenci ayırt edici bilgiye sahip değil. Sadece okuma metni verilmiş ama onunla ilgili dil kullanılmıyor sadece tablo okunuyor ve işaretleniyor. Yazma etkinlikleri Tamamlayalım/Srdrelim şeklinde ve eklerin yazılmasıyla gerçekleştiriliyor. Halbuki daha farklı yazma etkinlikleri dzenlenebilirdi. (Resim 7, 10, 11, 13)”* şeklinde olduğu görülmektedir.

Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Türkçe Kitaplarını Değerlendirme Ölçütleri

[illegible]

Resim 9

[illegible]

Resim 10

13. Tamamlayalım

1. Sınıf benim *mi* ? Evet, *sınıf benim*
2. O doktor ? Hayır,
3. Şurssi banka ? Evet,
4. O gözük ? Hayır,
5. Bugün hava sıcak ? Hayır,
6. İstanbul büyük ? Evet,
7. Deniz soğuk ? Evet,
8. Yemek lezzetli ? Evet,
9. Parti eğlenceli ? Evet,
10. Kanser kalıtsal ? Hayır,
11. Bugün pazar ? Hayır,
12. Burası ev ? Hayır,
13. Paris bir şehir ? Evet,
14. Murat doktor ? Evet,
15. Erol Öğretmen , doktor ?
Erol,
16. Kütüphane burası ? Evet,
17. O bir sözlük ? Evet,
18. Öğretmen o ? Hayır,
19. Çocuk hasta ? Evet,
20. Müdür Mine Hanım ? Hayır,

Resim 11

29. Dışarıya göre, farklıları Hangi Oda?

1.

3.

2.

4.

30. Dışarıya göre, yandaki

☐ Evet, burada televizyon var.

☐ Hayır, odanın televizyonu var.

☐ Evet, burada televizyon değil.

☐ Evet, burada televizyon yok.

☐ Evet, televizyon burada.

☐ Hayır, televizyon burada değil.

☐ Evet, televizyon yok.

☐ Evet, televizyon değil.

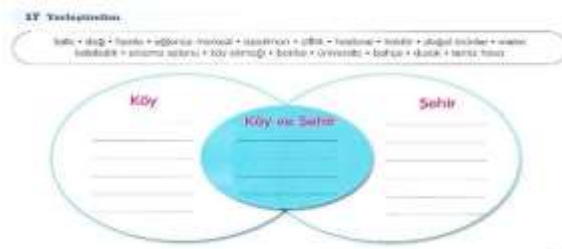
Resim 12

Resim 13

Resim 14

Resim 15

Resim 16

Sonuç olarak, A Grubu öğrencilerinin tek sayfalık sunumları sırasında araştırmacı tarafından elde edilen ve kayıt altına alınan bu veriler, öğretmen adaylarının her ne kadar bir dönem boyunca *Yabancı Dil Öğretiminde Materyal İnceleme ve Geliştirme* teorik dersini alsalar ve İngilizce kitaplarını değerlendirme ölçütleri kullanarak değerlendirseler de değerlendirme ölçütleri (Cunningstworth, 1995) konusunda yeterli olgunluğa ulaşamadıklarını, temanın etkinliklerle bağlantısı ve ilginçliği; görsellerin temaya uygunluğu; kullanılan dilin özelliği ve seviyeye uygunluğu; alıştırmaların çeşitliliği ve öğrenci seviyesine uygunluğu (kolaydan zora sıralanması); dört becerinin dersin amacına ve izlencesine uygunluğu; dört becerinin birbiriyle ilintili olması; kullanılan metotların çeşitliliği; bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulmasında yetersiz olduklarını göstermektedir. Zira teorik dersleri (Bkz. Tablo 1) alan öğrencilerin temanın etkinliklerle bağlantısı ve ilginçliği (anamlılık ve algıda değişmezlik), görsellerin temaya uygunluğu (görelilik), kullanılan dilin özelliği ve seviyeye uygunluğu, alıştırmaların çeşitliliği (çok örneklilik) ve öğrenci seviyesine uygunluğu (basitten zora sıralanması), dört becerinin dersin amacına ve izlencesine uygunluğu (hedef-davranış), dört becerinin birbiriyle ilintisi (anamlılık ve tutarlılık), kullanılan metotların çeşitliliği (uygunluk, birleştiricilik, görelilik ve tamamlama), bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulması (hedef-davranış) gibi çıkarımlar yapmaları beklenmektedir.

Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Türkçe Kitaplarını Değerlendirme Ölçütleri

Son sınıf öğrencilerinin sadece tek sayfalık değerlendirme değil aynı zamanda bütünsel açıdan kitap değerlendirmedeki beceri ve bilgilerini ölçmek amacıyla B Grubu öğrencilerin sınıf ortamında yapmış oldukları ünite sunuları araştırmacı tarafından kayıt altına alınmış ve değerlendirilmiştir. Aşağıdaki tablo B Grubu öğrencilerin (N. 72) Hitit 1 Kitabından rastgele seçmiş oldukları üniteleri değerlendirirken hangi ölçütleri kullandıklarını göstermektedir.

Tablo 4. B Grubunun biçimsel değerlendirme ölçütleri

Değerlendirme Ölçütleri	Kontrol Listesi (Ölçütler)	(N.72)	(%)
Biçim	Yönerge (var)	28	38,88
	Yönerge (eksik/yetersiz/kısa)	24	33,33
	Yönerge (yok)	05	06,94
	Görsel	59	81,94
Dilbilgisi	Dilbilgisi (biçim, sunuluş)	22	30,55
	Seviye	17	23,61
	Alıştırma (biçimleri / sayıları)	25	34,72
Beceriler	Dinleme (biçim)	21	29,16
	Okuma (biçim)	23	31,94
	Konuşma (biçim)	13	18,05
	Yazma (biçim)	12	16,66

Tablo 4 incelendiğinde, B Grubu öğretmen adaylarının Yeni Hitit 1 ders kitabından rastgele seçmiş oldukları ünite ile ilgili biçimsel değerlendirme verileri görülmektedir. Bu verilere göre, A Grubunun tek sayfalık değerlendirmelerine benzer şekilde sınırlı olmasa da bütünsel olarak ünite bölümlerini daha önceden yabancı dil İngilizce kitaplarının değerlendirmelerinde kullandıkları değerlendirme ölçütlerini nispi olarak kullanabildiklerini ancak yine de yönerge ve görsellere odaklanarak değerlendirme yaptıkları anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle, yabancı dil kitapları ile ilgili pek çok açıdan değerlendirme yapabilecek ölçütlere (Temanın sunuluşu, temanın uzunluğu, görseller, alıştırma sayıları, dil yapılarının görsel ve nicel sunumu, dört becerinin sayfa ya da ünite içindeki dağılımı, ünitelerde mevcut olan metotlar vb.) hakim olmalarına rağmen, B Grubunun da en çok görseller üzerine (%81.94) yorum yaptıkları görülmektedir. Araştırmacının kayıt altına aldığı bilgilere göre öğretmen adayları görsellerle ilgili düşüncelerini “*Resimler oldukça etkili ancak ‘evde’, ‘otelde’ vb resimler daha gerçekçi olabilirdi*” ya da “*Dört kelime eşleşecek ancak 7 resim var ve onların eşleşmeleri zor olabilir*” gibi daha detaylı bilgiler verebildikleri görüşmüştür. Örneğin, “*Görseller pekiştirici bir etkinlik ancak bu sayfadaki resimler metinler açısından çok büyük ve metnin etrafına eşit dağıtılmamış. Karmaşıklık var. Bu seviyede olan öğrencilere daha çok hobi içeren görseller eklenebilir ve metin içeriği artırılabilirdi (Resim 4)*”. “*Görseller çok yoğun olması öğrencileri yorabilir (Resim 10)*” ifadeleri kullanılmıştır. Tablolar konusunda ise “*Zaman ifadelerinin veya anlatımlarının örneklerle verilmesi ve bireysel farklılıkların göz önüne alınması yararlı (Resim 2)*” şeklinde görüş bildirilmektedir. Biçimsel açıdan ele alındığında en çok dikkat çeken diğer konu ise yine yönergelerin kullanımı (%38.88) ya da eksik ve yetersiz olmasıdır (%33.37). A Grubundan farklı olarak B Grubu öğrencilerinin yönergelerle

ilgili olarak *“Kitap boyunca yönergeler kısmen istikrarsız kullanılmış. Yönergeler çok yetersiz.”* şeklinde yorum yaptıkları görülmektedir. Ayrıca, *“Yönergelerde kelime verilmiş ama aşığında nasıl yazılacağı belli değıl çünkü bazı yönergeler örnekle kolaylaştırılırken bazı yönergelerde örnek verilmemiş ve anlamayı zorlaştırmış.”* gibi yorumlar yapılmıştır (%06.94). Temanın etkinliklerle bağılantısı ve ilginçliğı konusunda değışik görüşler yer almaktadır. Örneğın, düğün, yemek kültürü ya da güncel konulardan örnekler verilmesi olumlu karşılanmıştır. Ancak, *“Kız ğrencilerin de dikkatini çekecek daha çok metinlere yer verilebilirdi.”* zellikle vurgulanmıştır. Görsellerin bazı ünitelerde oldukça iyi seğıilirken (rneğın, özgeçmiş formu), bazı ünitelerde (nite 7) gerçekei olmadığı dile getirilmiştir (rneğın, ev ve otel ile ilgili görseller s.89). Kullanılan dilin özelliğı ve seviyeye uygunluğı konusunda *“Dil bazen birden zorlaşıyor ve hiçbir ağıklama verilmeden kullanılıyor.”* ya da *“Kelime seğıimine dikkat edilmiyor.”* ifadeleri kullanılmıştır. Dilbilgisi ile ilgili ağıklamalarda B Grubu ğrencilerinin de Yeni Hitit 1 kitabının seviyesi (A1-A2) ile ilgili görüş bildirmediikleri görülmektedir. Alıştırmaların çeşitliliğı ve ğrenci seviyesine uygunluğı ağıısından olumlu görüş belirtilirken zaman zaman *“Alıştırma sayıları çok fazla ve bu durumu sıkıcı yapıyor* (Resim 5, 11).” ya da *“Alıştırmalardan sonra hiç ilgisi olmayan bir sayfa gelmiş. (s.68, 89)”* *“Alıştırmalar sadece eklerin yazılmasıyla veriliyor bunun için öğrencinin düşünmesine gerek yok”* gibi ifadeler kullanmışlardır. Beceriler konusuyla ilgili değıerlendirme yapılırken B Grubu ğrencilerin A Grubuna göre daha detaylı bilgi verdikleri gözlenmiştir. Örneğın, dinleme becerileriyle ilgili metinleri sayı olarak az buldukları dile getirilmektedir. Ayrıca, dört becerinin dersin amacı ve hedefine göre dengeli dağıtıldığı ifade edilmektedir (Dinleme %29,16, Okuma %31,94 Konuşma %18,05 ve Yazma %16,16). Dinleme becerileri konusunda *“Dinleme etkinliklerindeki alıştırmalar gayet uygun.”*, *“Dinleme fazla düşünmeden sadece ek eklenecek kısımların tamamlanması yararsız.”*, *“Dinleme yapmadan önce n etkinlik yapılması konuyu anlamak bakımından daha yararlı olurdu.”* ya da *“Dinlemeden sonra hiç konuşma etkinliğı yok.”* gibi ifadeler kullanmışlardır. Okuma becerilerine n etkinlik olmadan başlanmasının öğrencilerin dünya görüşlerini aktarmada bir olumsuzluk olacağı görüşü yer almaktadır (Resim 4). *“Hobiler her öğrencinin konuşabileceğı bir temadır. Ancak 15. etkinlikteki kısmın 14. etkinlikte kutu içerisinde ya da açık uçlu olarak verilmesi daha iyi olabilirdi.”* görüşü dikkat çekicidir. Konuşma becerileri konusunda karşılıklı konuşma diyaloglarının uzunluğı ve cümle içerisinde boş bırakılan yerlerin sıklığı da olumsuz olarak değıerlendirilmiştir. Yazma becerileri konusunda gerek A Grubu gerse B Grubu kompozisyon etkinliklerinin olmamasını eleştirmiştir. A Grubu eklerin eklenmesi, boşlukların doldurulması ve işaretlemeleri bir yazma etkinliğı olarak benimsememiştir. B Grubu ise daha detaylı inceleme yapmıştır ve açık uçlu soruların cevaplanmasının ve verilen sözcüklerin istenilmesinin yaratıcı yazmayı olumlu etkileyeceğı görüşünü belirtmişlerdir. Dolayısıyla, B Grubu ğretmen adayları Yabancı Dil ğretiminde Materyal İnceleme ve Geliştirme ile ğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarım dersi almış oldukları için temanın görsellerle sunuluru, kullanılan dilin seviyeye uygunluğı, alıştırmaların çeşitliliğı (ok örneklilik), dört becerinin uygulanması

Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Türkçe Kitaplarını Değerlendirme Ölçütleri

ve birbirini takip etmesi gibi bilgilere sahip olduklarını analizlerinde yansıtmışlardır. Aşağıdaki tablo ise öğrencilerin Hitit 1 Kitabının içerik açısından hangi ölçütlerle değerlendirdiklerini göstermektedir.

Tablo 5. B Grubunun içerik değerlendirme ölçütleri

Değerlendirme Ölçütleri	Kontrol Listesi (Ölçütler)	(N.72)	(%)
İçerik	Yönerge	25	34,72
	Yönerge (eksik/karmaşık)	26	36,11
	Yönerge (yok/etkinlikle örtüşme)	10	13,88
	Yönerge (Örneksiz boşluk doldurma)	04	05,55
	Yönerge (anlaşılır)	12	16,66
	İçerik (konu ve dil öğretimi)	08	11,11
Dilbilgisi	İstikrar (tema ve dilbilgisi etkinliği)	17	23,61
	Dilbilgisi (tablolarının içeriği)	61	84,72
	Alıştırma (temasal çeşitliliği)	17	23,61
	Alıştırma (anlamli yeterliliği)	10	13,88
	Alıştırma (konu ve dilbilgisinin sunuluşu)	13	18,05
Beceriler	Becerilerin (tüm üniteadaki dağılım)	09	12,50
	Becerilerin (birbiriyle ilintisi ve tutarlılığı)	08	11,11
	Dinleme	15	20,83
	Okuma	20	27,77
	Konuşma	11	15,27
	Yazma	13	18,05
Kültür	Kültürel öğeler	32	44,44
	Görsel	42	58,33

Tablo 5 incelendiğinde en çok dikkat çeken ölçütün dilbilgisi içeriği olduğu (%84.72) “*Tablolar öğrencilerin anlaması için önce karmaşık gibi görünse de öğrenciler ilerleyen dönemlerde bilgilere kolayca ulaşabilirler.*”, “*Dilbilgisi tabloları öğrencinin seviyesine göre oldukça iyi.*”, “*Bazı tablolarda karşılaştırma yapılarak verilebilirdi, örneğin, sadece gelecek zaman vermek yerine bir önceki zaman ile ilgili de bilgiler tabloya eklenebilirdi.*” gibi görüş bildirdikleri görülmektedir. Dilbilgisi ile ilgili değerlendirmelerden sonra en çok dikkat çeken ölçüt ise görseller (%58.33) ve kültürel öğelerdir (%44.44). “*Görseller konusunda kitap oldukça iyi hazırlanmış. ‘Ah Tamara’ öğrencilerin aktif olarak derse katılmasına katkıda bulunur. Türk efsanesinden ve destanlardan bahsedilmiş. Ancak destan ile ilgili anlaşılamayan bir kutucuk verilmiş.*” “*Öğrencilere kendi ülkeleriyle ilgili destanlar sorulabilirdi. (s.100)*” gibi ifadeler öğrencilerin üniteleri incelerken daha detaylı bilgilere odaklanabildiklerini göstermektedir. Kültürel konularda ise öğrenciler Kapadokya’nın tanıtımını oldukça yeterli bulmaktadırlar. “*Türklerin nasıl alışveriş yaptığı ve kredi kartlarının bakkallarda dahi kullanılabildiklerine dair bilgiler yabancı öğrenciler için yararlı. (s.62)*”, “*Evsiz/bekar gibi sözcükler çoklu seçeneklerden kültürdeki yeri konusunda bilgi veriyor. (s.59)*”. Yönergeler ile ilgili yapılan değerlendirmelerde yönergenin olması (%13.88), eksik olması (%36.11) konusunda da öğrenciler A grubuna göre daha detaylı bilgi sunmaktadırlar. “*Yönergelerin kısa olması güzel ama özellikle ilerleyen ünitelerde belirli bilgiye ulaşan öğrenciler için çok yetersiz kalıyor. Örneğin, “Eşleyelim.” ifadesi yerine “Aşağıdaki boşlukları verilen kelimelerle eşleştiriniz.” kullanılabilirdi şeklinde yorum yaptıkları gözlenmiştir. “Yönerge verilmediği için bazı etkinliklerin nasıl yapılacağını ben bile anlamadım.”, “Bazı*

yönergeler ile aşağıda verilen etkinlikler örtüşmüyor ya da bireysel bir grup olarak mı yapılacağı belirtilmediğinden verimli kullanılamıyor.” olarak ifade edilmektedir.

Kayıt tablosundaki veriler de incelendiğinde öğrencilerin üniteleri incelerken diğer ünitelere de göz attıkları ve kitabın ilerleyen bölümlerinde yönergelerin yapı olarak daha da uzun olmasını istedikleri görülmektedir. İçerik analizi açısından ğretmen adaylarının konu yeterliliği konusunda yetersiz kaldıkları görülmektedir (%11.11). İstikrar konusunda B Grubu ğretmen adaylarının A Grubunun aksine sadece alıştırmaların birbiriyle ilintili ve istikrarlı olması konusunda bilgi vermediklerini aynı zamanda temasal etkinlikler konusunda da görüş bildirdiklerini göstermektedir(%23.61). Dilbilgisi tabloları (%84.72) ğretmen adaylarının en fazla değerlendirme yaptıkları ortak noktalarıdır ve nitel olarak ğrencilerin *“Dilbilgisi tablolarında sadece bir konunun verilmesi yetersiz olabilir. Örneğin, Türkçe ğrenen öğrencileri birden fazla zamanı öğrendiklerinde bunları karşılaştırmalı olarak birlikte görmek isteyebilirler.”* ifadelerinde bulundukları görülmüştür. İçerik ve ğrenci seviyesi göz önüne alındığında alıştırmaların çeşitliliği (%23.61), alıştırma yeterliliği (%13.88) konu ve dilbilgisinin sunuluşu (%18.05) konusunda A Grubuna göre daha fazla bilgi verildiği görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi öğrencilerin becerilerin dağılımı (%12.50) ve birbiriyle ilintisi(%11.11) konusunda da belirli bir ayırımsamaya vararak teorik ve uygulamalı olarak sorumluluk ve bilgilerini sundukları görülmektedir. B Grubu, dil ğretimi konusunda önemli olan dört beceri konusunda da birbirine yakın değerlendirmeler yapmıştır. Dinleme (%20.83), okuma (%27.77), konuşma (%15.27) ve yazma (%18.05) alanlarında ğrenci değerlendirmelerinin *“Konuşma etkinliği ünitede daha çok yer alabilirdi. Böylece ğrencilerin yaratıcı yönleri ortaya çıkarılabilirdi. Dinleme etkinliği çok basit şekilde sunulmuş ve öğrencinin bilişsel strateji kullanması bir anlamda engellenmiş. Okuma etkinliklerine başlamadan önce, okuma esnasında ve okumadan önce yapılan etkinlikler daha zengin hale getirilebilirdi. Ünitede zgn yazma etkinlikleri çok az kullanılmış. Ünitede geçen kelimeler listelenerek öğrencilerin uzun ve zgn metin yazmaları istenebilirdi.”* şeklinde ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Kültürel geler (%44.44) konusunda da öğrencilerin görüşleri *“Dünyaca nl efsanelerden ve değişik kültürlerden bahsedilmesi çok kültürlü sınıf ortamlarında öğrencilerin kendilerini iyi hissetmelerine yardımcı olabilir. Ancak, Türkiye ile ilgili fazla bilgi verilmemiş. Halbuki, yerel kültürle ilgili daha çok bilgi verilmesi öğrencinin ilgisini çekecektir. (nite 9) Allah Allah verilmiş. (s. 85)”* şeklinde yer almaktadır. Görsel (% 44.84) açıdan kullanılan ifadelerin *“Değişik fotoğrafların kullanılması öğrencilerin değişik kelimeleri kullanmalarını teşvik ederek iletişimi daha etkili yapar.”* olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, ğrencilerin Yabancı Dil ğretiminde Materyal İnceleme ve Geliştirme ile ğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarım dersi almalarına rağmen incelenen kontrol listesi ve kayıt tablosu verileri B Grubu ğretmen adaylarının ders kitaplarını değerlendirme tleri

Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Türkçe Kitaplarını Değerlendirme Ölçütleri

(Cunningstworth, 1995) konusunda A Grubuna göre değerlendirmelerini daha detaylı yaptıkları göstermektedir.

Sonuç ve Tartışma

Öğretmen eğitiminde ya da hizmet öncesi dönemde materyal geliştirme ile ilgili belirli sayıda derslerin bulunması, öğretmen adaylarının ders araç ve gereçlerini kullanırken kendi yaratıcılıklarını ve değerlendirme ölçütlerini keşfetmeleri bakımından önemlidir. Bu dersin sonunda öğretmen adaylarının kitabı biçimsel ve içerik açısından sadece bilgi düzeyinde değil uygulama ve hatta kullanabilme, kitapta var olan ürünlerin niteliklerini değerlendirebilme becerilerini kazanmış olmaları beklenmektedir. Bu çalışmada elde edilen nicel ve nitel bulgulardan yola çıkarak, TYD alanında ders araç ve gereçlerini değerlendirme ve öğrenci ihtiyaçlarına göre etkinlikleri istisnâ ya da bütünsel olarak kullanmada;

- B Grubundaki öğrencilerin etkinlikleri değerlendirme konusunda A Grubundaki öğrencilerin başarısına göre daha olumlu algıladıkları; yani temanın etkinliklerle bağlantısı ve ilginçliği (anamlılık, algıda değişmezlik ve derinlik), görsellerin temaya uygunluğu (öğrenciye uygunluk ve görelilik), kullanılan dilin özelliği ve seviyeye uygunluğu, alıştırmaların çeşitliliği (çok örneklilik) ve öğrenci seviyesine uygunluğu (basitten zora sıralanması), dört becerinin dersin amacına ve izlencesine uygunluğu (hedef-davranış), dört becerinin birbiriyle ilintisi (anamlılık ve tutarlılık), kullanılan metotların çeşitliliği (uygunluk, birleştiricilik, görelilik ve tamamlama), bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulması (hedef-davranış) gibi bilgilere geliştirilmesinde olumlu bir fark yarattığı,
- B Grubundaki öğrencilerin değerlendirme ölçütlerini bütünsel olarak görmelerinden dolayı bu alanda almış oldukları teorik bilgiyi A Grubuna göre daha iyi transfer edebildikleri söylenebilir.

Ancak hali hazırda var olan derslerin sayı ve ders saatinin de az olduğu (haftada 3 saat) göz önüne alınırsa öğretmen adaylarının hizmete başladıkları zaman zorlukla karşılaşmaları doğal bir durumdur. Bu nedenle, ders kitaplarıyla ilgili derslerin 2 saat teorik ve 2 saat uygulama ile desteklenmesi gerekmektedir. Özellikle son zamanlarda oldukça önem kazanan YDT öğretimi alanında en çok karşılaşılan problemlerden birisinin ders araç ve gereçlerinin yetersizliği olması kadar bu araç ve gereçleri kullanacak öğretmenlerin donanımlı olması da önemlidir. Unutulmaması gereken en önemli etken öğretmenlerin gelecek nesli nitelikli yetiştirebilmeleri için kendilerinin de sadece dersin uygulaması yönünde değil kullandıkları ders araç ve gereçleri öğrenci seviyesine, algılama düzeyine, sosyokültürel durumuna ve coğrafi gerçeklere göre uyarlayabilecek, gerektiğinde ekleyip çıkarabilecek ve konu bütünlüğünü bozmadan, söz varlığını öğrenci seviyesinin dışına taşırmadan gerekli değişiklikleri yapabilecek nitelikte olmaları gerekmektedir.

Kaynakça

- Cunningsworth, A. (1995). *Choosing Your Coursebook*. Oxford: Macmillan Heinemann.
- Duman, G. B. (2013). Türkçenin Yabancı Dil Olarak ğretiminde Materyal Geliştirme ve Materyallerin Etkin Kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*. 1(2), 1-8.
- Gündüz, Ŗ. ve Odabaşı, F. (2004). Bilgi Çağında ğretmen Adaylarının Eğitiminde ğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersinin nemi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 3,1, 7, ss. 43-48.
- Henriques, S. (2009). *An Evaluation of English as a Foreign Language Testbooks for Secondary Schools in Angola*. Univ. of Kansas USA. UMI Number: 3372353. Unpublished Doctoral Dissertation.
- Hus, V. (2013). How Teachers Evaluate The Environmental Studies Subject Testbook Sets. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 38, 167, 289-299.
- Johnson, K., Kim,M. ve Diğlerleri (2008). A Step Forward: Investigating Expertise in Materials Evaluation. *ELT Journal*, 62,2, pp.157-163. Doi:10.1093/eltj/elt021.
- zdemir, C. (2013). Yabancılarla Türkçe ğretiminde Ders Malzemelerinin nemi ve İşlevsel Ders Malzemelerinin Nitelikleri. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 81 Winter 2013*. Ss. 2049-2056.
- Pehlivan, F. (2007). *Yabancı Dil Türkçe ğretiminde Kültürlerarası Etkileşim Odaklı Yaklaşım Uyarınca Metin Çalışmaları*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Rubin, J. (1975). What the ‘Good Language Learner’ Can Teach Us. *Tesol Quarterly*, 9, 41-51.
- Soozandehfar, S.M.A. ve Sahragard, R. (2011). A Textbook Evaluation of Speech Acts and Language Functions in Top-Notch Series. *Theory and Practice in Language Studies*, 1, 12, pp. 1831-1838. Doi:10.4304/tpls.1.12.1831-1838.
- lker, N. (2007). *Hitit Ders Kitapları rneğinde Yabancı Dil Olarak Türkçe ğretiminde Kültür Aktarımı Sürecine zmleyici ve Değlerlendirici Bir Bakış*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Valerio, E.M. (2003). *An Analysis of Two Levels of High School Spanish Textbooks for Christian Schools*. University of Purdue. USA. Unpublished Doctoral Dissertation.
- Xu, I.H. (2004) *Investigating Crietria for Assessing ESL Textbooks*. Univ. of Alberta: Canada.Unpublished Doctoral Dissertation.
- Yalın, H. İ. (2010). *ğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara : Pegem Yayınları.
- Yelken, T.Y. (2009). Öğretmen Adaylarının Portfolyoları zerinde Grup Olarak Yaratıcılık Temelli Materyal Geliştirmenin Etkileri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 34, 153, 83-98.